

Clinton, B. "The Economy: Speech – Philadelphia, PA – 4/16/92". <http://www.ibiblio.org/nii/econ-posit.html>

Greenspan, A. "Economic volatility". *Speech delivered at a symposium sponsored by the Federal Reserve Bank of Kansas City, Jackson Hole, Wyoming, August 30, 2002.*

Greenspan, A. *The Age of Turbulence*. New York: The Penguin Press, 2007.

Greenspan, A. "Testimony of Dr Alan Greenspan to the Committee of Government Oversight and Reform", October 23, 2008.

Keynes, J. *The general theory of employment interest and money*. Cambridge: Macmillan Press, 1936.

Kuhn, T. *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: The University of Chicago Press, 1962.

Makhlop, F. *Proizvodstvo i rasprostraneniye znanii v SShA* [The production and distribution of knowledge in the United States]. Moscow: Progress, 1966.

Stiglitz, J. "Needed: a new economic paradigm" *Financial Times*. <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/d5108f90-abc2-11df-9f02-00144feabd0.html#axzz1dCdZZjml>

УДК 336.71

ОЦІНКА ЯКОСТІ АКТИВІВ БАНКУ

© 2016 МОСТЕНЕЦЬ А. В.

УДК 336.71

Мостенець А. В. Оцінка якості активів банку

Метою статті є визначення якості активів банку та перспектив розвитку банківського сектора. Головне завдання в рамках даної мети – характеристика активів банку, визначення оцінки якості активів, детальний розгляд активів та ліквідності. Досліджено головні методичні підходи стосовно оцінки якості активів і визначено головні фактори, що впливають на якість активів банку. Перевірка та аналіз активів банку належать до найбільш тривалої та важливої стадії розгляду їх діяльності. За допомогою статистичного матеріалу було проаналізовано частку активів банку. Графічно побудовано рейтинг активів банку станом на 1 січня 2014 – 1 січня 2016 рр., відсотком показано зміни в активах, які впливають на ступінь надійності та ефективності діяльності банку.

Ключові слова: актив, якість, ліквідність, операції з активами.

Рис.: 8. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 8.

Мостенець Аліна Вячеславівна – студентка, факультет економіки та менеджменту, Харківський національний університет будівництва та архітектури (вул. Сумська, 40, Харків, 61002, Україна)

E-mail: allmosten@gmail.com

УДК 336.71

Мостенець А. В. Оценка качества активов банка

Целью статьи является изучение качества активов банка и нахождение перспектив развития банковского сектора. Основное задание в рамках данной цели – характеристика активов банка, определение оценки качества активов, детальное рассмотрение активов и ликвидности. Рассмотрены главные методические подходы к оценке активов и определены основные факторы, влияющие на качество активов банка. Проверка и анализ активов банка относятся к наиболее длительной и важной стадии рассмотрения деятельности. С помощью статистического материала определена часть активов банка. Графически построен рейтинг активов банка состоянием на 1 января 2014 – 1 января 2016 гг., процентом показаны изменения в активах, которые влияют на степень надежности и эффективности деятельности банка.

Ключевые слова: актив, качество, ликвидность, операции с активами.

Рис.: 8. **Табл.:** 2. **Библ.:** 8.

Мостенець Аліна Вячеславівна – студентка, факультет економіки та менеджменту, Харківський національний університет будівництва та архітектури (вул. Сумська, 40, Харків, 61002, Україна)

E-mail: allmosten@gmail.com

UDC 336.71

Mostenets A. V. Evaluating the Quality of Bank Assets

The article is concerned with examining the quality of bank assets and determining prospects for development of the banking sector. The main tasks in terms of the aim indicated is characterizing the bank assets, assessment of the assets quality, a detailed considering of assets and liquidity. The major methodical approaches to the assessment of assets have been considered and the main factors impacting the quality of bank assets have been identified. Verification and analysis of bank assets appertain to the most prolonged and important stage of the activity consideration. Using the statistical material, the share of bank assets has been determined. A graphical rating of bank assets as of January 1st, 2014 – January 1st, 2016 has been built, changes in assets that affect the grade of reliability and efficiency of the bank activities have been displayed by means of percentage.

Keywords: asset, quality, liquidity, operations with assets.

Fig.: 8. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 8.

Mostenets Alina V. – Student, Faculty of Economics and Management, Kharkiv National University of Construction Engineering and Architecture (40 Sum'ska Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: allmosten@gmail.com

Важлива умова економічного зростання держави – надійна банківська система та її банківські установи. Отримання достатнього прибутку необхідне для банків, щоб залучати новий капітал, який дозволяє збільшити обсяг і покращити якість наданих послуг. Прибуток стимулює діяльність керівництва банку, спрямовану на розширення банківських технологій [5].

На розмір прибутку банку можуть впливати багато факторів – як зовнішніх (об'єктивних), так і внутрішніх (суб'єктивних). До категорії зовнішніх, незалежних від банку факторів, можна віднести такі, як зміна курсу іноземної валюти, зміна облікової ставки НБУ, особ-

ливості податкового законодавства, загальні кризові явища в державі тощо. До внутрішніх факторів від яких залежить розмір прибутку банку, можна віднести, перш за все, здатність керівництва банку управляти активами та пасивами, а отже, як результат, отримані доходи та понесені витрати [5].

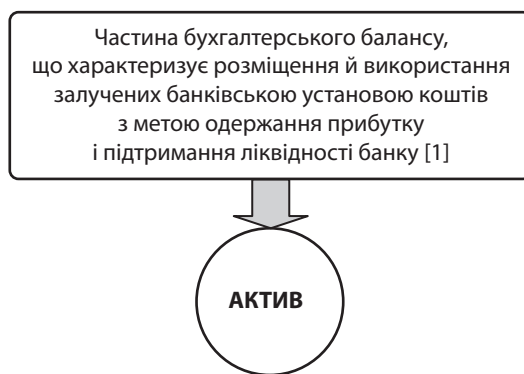
Система економічних нормативів спрямована на створення необхідних умов стабільної діяльності банків, яка впроваджена НБУ і є важливою для всіх комерційних банків. За допомогою економічних нормативів створюються методи управління активами, а також регулювання банківськими ризиками та ліквідністю [1].

Під управлінням активами в банківській сфері мається на увазі порядок і шляхи розміщення власних та залучених коштів. При управлінні активами, результати банку повинні відповідати вимогам і виконуватися на кожному етапі. Певні вимоги розкривають як сутність, так і основні принципи управління активами банку, запропоновані такими економістами: А. М. Герасимовичем [1], О. А. Кириченком [4], О. Г. Маслаком [5] та О. В. Васюренко [2].

Мета роботи – дослідження активних операцій банків, що функціонують на українському ринку.

Фінансовий потенціал банку визначається структурою й обсягом оборотних і необоротних активів, які створюються за рахунок готівкових фінансових ресурсів. Активні операції є одним із головних напрямів аналізу банківської діяльності [1].

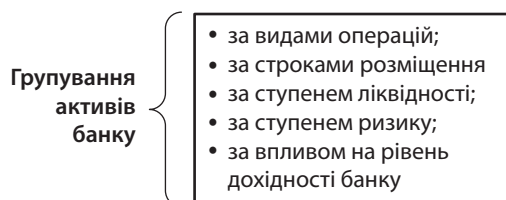
Головною метою активних операцій є розміщення коштів та отримання доходів для банку. Поняття активу приведено на *рис. 1* [1].

Рис. 1. Сутність поняття «актив» [1]

Активи банку мають низку відмінностей, вони відрізняються ступенем ризикованості, ліквідності та прибутковості. Ліквідність банківських активів представляє собою здатність швидко (або частково) перетворюватися в безготівкову та готівкову форму коштів, які здатні виконувати певні зобов'язання перед кредиторами та вкладниками [8]. Активи банку аналізують за рівнем прибутковості, тобто чим більша ступінь ліквідності активу, тим нижча його прибутковість та рівень ризику. Банківські ресурси аналізують допомогою методів групувань.

Групування активів банку здійснюються за великою кількістю ознак, основні з яких приведено на *рис. 2*.

Рис. 2. Групування активів банку

Також групування активів банку може здійснюватися за видами операцій та групою ліквідності. Залежно від виду операцій активи можна розглядати за п'ятьма категоріями. Ці категорії наочно представлено на *рис. 3*.

Рис. 3. Основні категорії активів банку

За ступенем ліквідності статті поділяються на три групи, таким чином, якість активів банку залежить від їх ліквідності. Групи ліквідності активів представлені на *рис. 4*.

У цілому, банк прагне створити чітку структуру активів залежності від головного елемента – їх якості [3].

Оцінка якості активів є важливим показником для розгляду рівня надійності банку та ефективності його діяльності.

Якість активів банку залежить від структури і складу недоходних активів, їх загального обсягу, рівня ліквідності, а також частки ризикових активів, які дають можливість приносити дохід банку.

Якщо портфель цінних паперів збільшується завдяки високоліквідним паперам, це говорить про те, що покращується диверсифікація активних операцій і ризик діяльності банку знижується. В іншому випадку, коли збільшується портфель за допомогою корпоративних цінних паперів, це призводить до зниження якості активів, і при цьому підвищується ризик банку [3].

На *рис. 5* наочно зображено основні завдання оцінки якості активів банку [4]. Отже, завдяки основним завданням оцінюється якість активів.

В Україні існує багато банків, але велика частина з них не має значного впливу на розвиток і показники банківської системи загалом [6]. У *табл. 1* наведено обсяги активів найбільш великих банків України. За даними *табл. 2* наведено питому вагу активів. Для цього було проаналізовано активи 10 банків станом на 1 січня 2014 – 1 січня 2016 рр. [7].

Аналіз активів приведений у *табл. 2*, показує, наскільки змінилася частка активів протягом досліджуваних років. З *табл. 2* також видно, які банки нарощували активи, і це носить постійний характер, а які банки протягом років демонструють скорочення активної бази, що свідчить про зменшення їх активності.

На початку 2014 р. Приватбанк займає перше місце серед банків за розглядуваним показником. Частка активів Приватбанку в загальних активах банківських

Перша група Високоліквідні активи	Друга група Ліквідні активи	Третя група Низьколіквідні активи
<ul style="list-style-type: none"> Залишки готівки в касі банку Залишки коштів на кореспондентському рахунку в центральному банку. Залишки коштів на кореспондентському рахунку в інших банках. Строкові депозити в НБУ 	<ul style="list-style-type: none"> Депозити в інших банках строком до 1 місяця Кредити та інші вкладення зі строком до 30 днів Акції та інші цінні папери, що легко реалізуються на ринку 	<ul style="list-style-type: none"> Дебіторська заборгованість. Прострочена заборгованість за позиками. Участь у підприємствах. Вкладення в нерухоме майно та нематеріальні активи

Рис. 4. Групи активів за ліквідністю

Основні завдання оцінки якості активів	1. Визначення напрямків оптимізації якості активів банку з позиції ризикованості, ліквідності й прибутковості
	2. Визначення ступеня збалансованості активів банку за ступенем ліквідності
	3. Оцінка рівня ризикованості активів
	4. Виявлення й оцінка факторів, що впливають на якість банку
	5. Аналіз та оцінка активів банку з погляду їхньої відповідності вимогам дохідності та прибутковості

Рис. 5. Основні завдання оцінки якості активів

Таблиця 1

Активи банків станом на 1 січня 2014 – 1 січня 2016 рр., тис. грн [7]

№ з/п	Банк	Рік		
		01.01.2014 р.	01.01.2015 р.	01.01.2016 р.
1	ПРИВАТБАНК	214490,86	204585,00	265 468,28
2	УКРСОЦБАНК	43056,67	48258,33	54 265,72
3	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	43460,10	46859,43	53 538,02
4	СБЕРБАНК РОСІЇ	35094,69	46740,33	52 032,58
5	АЛЬФА-БАНК	29293,39	36693,91	42 134,71
6	ВТБ БАНК	25285,69	36502,26	25 726,59
7	ОТП БАНК	18722,35	21505,50	21 125,49
8	ІНГ БАНК УКРАЇНА	9665,45	12097,59	15 103,55
9	МЕГАБАНК	5438,01	6909,59	8 886,41
10	РОДОВІД БАНК	8835,63	8531,38	8 360,08
11	Інші	581713,14	544341,32	157275,54
12	УСЬОГО	1015055,97	1013024,65	703 916,97

установ становить 21%. На другому місці Укрсоцбанк із часткою активів 4%. На третьому місці – Райффайзен банк Аваль, частка активів становить 4%. На четвертому місці станом на початок 2014 р. знаходився Сбербанк Росії, частка активи якого складають 3%. Альфа-банк на

п'ятому місці з часткою активів 3%. У своїй діяльності ВТБ банк та ОТП банк конкурують з вищезазначеними банками: їх частка активів становить 2% для кожного. Для більшої наочності наведено діаграму, що відображає частки активів для кожного з банків (рис. 6).

Питома вага активів банків станом на 2014–2016 рр.

№ з/п	Банк	Питома вага, %		
		01.01.2014 р.	01.01.2015 р.	01.01.2016 р.
1	ПРИВАТБАНК	21	20	38
2	УКРСОЦБАНК	4	5	8
3	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	4	5	8
4	СБЕРБАНК РОСІЇ	3	5	7
5	АЛЬФА-БАНК	3	4	6
6	ВТБ БАНК	2	4	4
7	ОТП БАНК	2	2	3
8	ІНГ БАНК УКРАЇНА	1	1	2
9	МЕГАБАНК	1	1	1
10	РОДОВІД БАНК	1	1	1
11	Інші	57	54	22
12	УСЬОГО	100	100	100

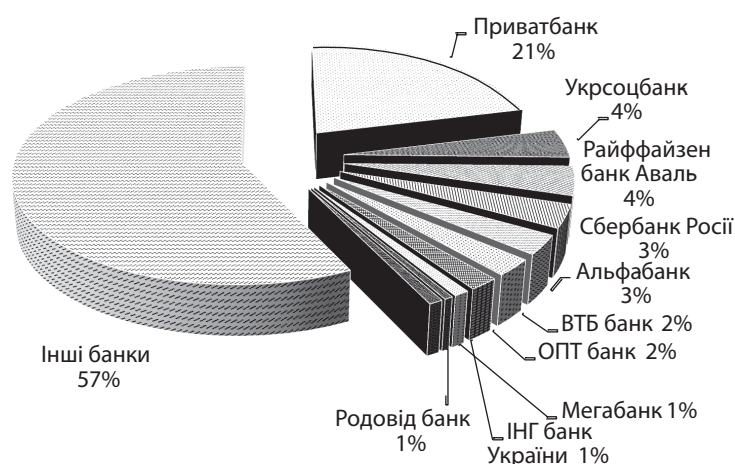

Рис. 6. Активи банків станом на 01.01.2014 р.

Частка активів ІНГ банк Україна, Мегабанк та Родовід банк в загальних активах усіх банків становить по 1%.

Станом на 1 січня 2015 р. частка активів Приватбанку становить 20%, порівняно з попереднім роком активи зменшилися на 1%, але банк не змінює свої пріоритети і знаходиться на першому місці. Друге місце посідає Укрсоцбанк з часткою активів 4%. На початку січня частка активів у Райффайзен банк Аваль становить 4%. Частка активів Сбербанку Росії – 3%, порівняно з попереднім роком показники збільшилися на 2%. Альфа-банк на п'ятому місці з часткою активів 4%, у порівнянні з попереднім роком їх питома вага збільшилася на 1%. ВТБ банк покращив показники своєї діяльності, частка його активів станом на 01.01.2015 р. становить 4%, порівняно з попереднім роком активи збільшилися на 2%. ОТП банк має частку активів, яка складається із 2%. Частка активів ІНГ Банк Україна, Мегабанк та Родовід банк, що конкурують з вищезазначеними банками за місце у рейтингу, становить 1% для кожного. Для наочності наведено діаграму, що відображає активи станом на 01.01.2015 р. для кожного з банків (рис. 7).

Спостерігається зростання діяльності Приватбанку станом на 1 січня 2016 р., показники збільшилися на 18%. Це говорить про те, що незначний спад у 2015 р. привів до прийняття необхідних заходів для нарощення показників діяльності банку.

В Укрсоцбанку частка активів становить 8%, його показники пропорційно збільшуються, різких спадів не спостерігалось протягом періодів. Аналогічна ситуація спостерігається у Райффайзен банк Аваль, чия частка активів становить 8%. Станом на 01.01.2016 р. частка активів Сбербанку Росії в загальних активах всіх банків займає 7%, порівняно з попередніми роками питома вага активів збільшилася на 2%. Альфа-банк на п'ятому місці з часткою активів 4%, порівняно з попереднім роком питома вага збільшилась на 1%. Посилена конкуренція спостерігається між банками Альфа-банк – 6%, ВТБ банк – 4%, ОТП банк – 3%. Частка активів ІНГ банк Україна – 2%, Мегабанк та Родовід банк конкурують з вищезазначеними банками: їх частка активів становить 1% для кожного. Для наочності наведено діаграму, що відображає структуру активів станом на 01.01.2016 р. для кожного з банків (рис. 8).

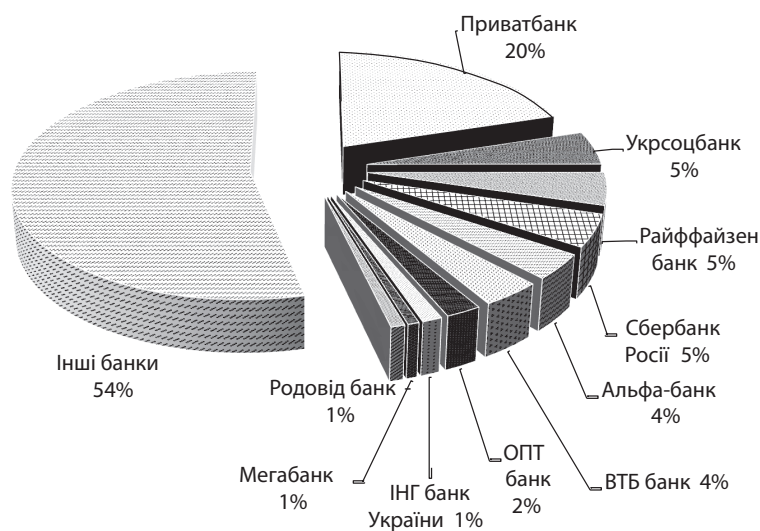

Рис. 7. Активи банків станом на 01.01.2015 р.

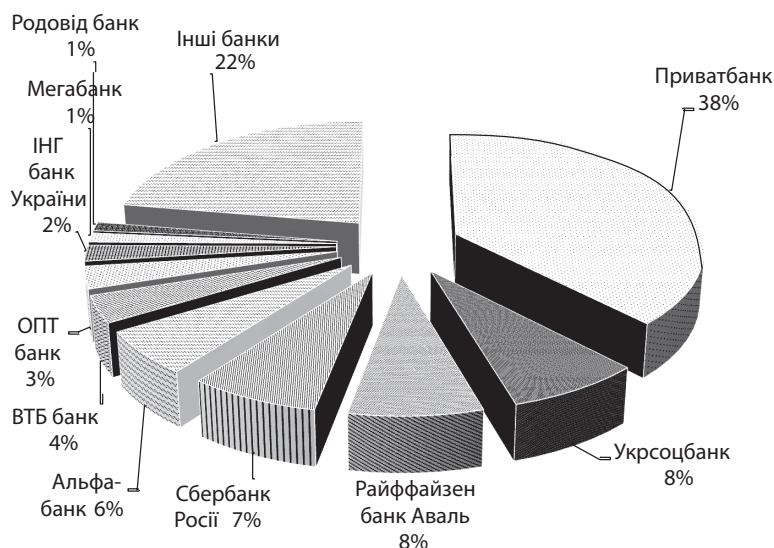

Рис. 8. Активи банків станом на 01.01.2016 р.

Отже, банківська установа мала зміни протягом даних років. Станом на 01.01.2016 р. динаміка активів цих банків мала позитивний характер, незважаючи на кризове становище, активи збільшувались. При порівнянні 2014 р. із 2016 р. Приватбанк збільшив активи на 50977,42 тис. грн, Укрсоцбанк – на 11209,05 тис. грн. Зросли активи у Райффайзен банк Аваль – на 10077,92 тис. грн і Сбербанку Росії – на 16937,8 тис. грн. На 12841,3 тис. грн Альфа-банк також збільшив обсяг активів. Спостерігалось зростання обсягу активів у таких банках: ВТБ банк – на 440,9 тис. грн, ОПТ банк – на 2403,1 тис. грн, ІНГ банк України – на 5438,1 тис. грн, Мегабанк – на 3448,4 тис. грн. Але діяльність банку Родовід зазнала поразки, і обсяг активів зменшився на 475,5 тис. грн.

ВИСНОВКИ

Таким чином, перспектива розвитку банку великою мірою залежить від якості його активів. Протягом 2014–2016 рр. спостерігалось збільшення обсягів активів у таких банках: Приватбанк, Укрсоцбанк, Райффай-

зен банк Аваль, Сбербанк Росії, Альфа-банк, ВТБ-банк, Опт-банк, ІНГ банк України, а зменшення активів спостерігалось в Родовід банку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. ; за ред. А. М. Герасимовича. – Вид. 2-ге, без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 600 с.
2. Васюренко О. В. Банківський менеджмент : посібник / О. В. Васюренко. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 320 с.
3. Волохата К. О. Економічний аналіз діяльності комерційних банків : навч. посіб. / К. О. Волохата. – К. : Знання, 2006. – 463 с. – (Вища освіта XXI століття).
4. Кириченко О. А. Банківський менеджмент : навч. посіб. / О. А. Кириченко, І. В. Гіленко, С. Роголь та ін. – К. : Знання-Прес, 2002. – 438 с.
5. Маслак Н. Г. Операції комерційних банків : навч. посіб. / Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 523 с.

6. Рейтинг банків України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/>
7. Асоціація Українських Банків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://aub.org.ua/>
8. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>

Науковий керівник – Марченко О. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури

REFERENCES

Asotsiatsiia Ukrainskykh Bankiv. <http://aub.org.ua/>

- Herasymovych, A. M. et al. *Analiz bankivskoi diialnosti* [The analysis of banking activities]. Kyiv: KNEU, 2006.
- Kyrychenko, O. A., Hilenko, I. V., and Rohol, S. *Bankivskiy menedzhment* [Bank management]. Kyiv: Znannia-Pres, 2002.
- Maslak, N. H., and Salo, I. V. *Operatsii komertsiiynkh bankiv* [Operations of commercial banks]. Sumy: Universytetska knyha, 2007.
- Natsionalnyi bank Ukrainy. <http://www.bank.gov.ua/>
- “Reitynh bankiv Ukrainy” [The rating of banks of Ukraine]. <http://forinsurer.com/>
- Vasiurenko, O. V. *Bankivskiy menedzhment* [Bank management]. Kyiv: Akademiia, 2001.
- Volokhata, K. O. *Ekonomichniy analiz diialnosti komertsiiynkh bankiv* [Economic analysis of activities of commercial banks]. Kyiv: Znannia, 2006.

УДК 336.717.8:336.01(477)

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В УКРАЇНІ

© 2016 КОВАЛЮК А. О.

УДК 336.717.8:336.01(477)

Ковалюк А. О. Особливості становлення інституту фінансового посередництва в Україні

Автором розглянуто теоретичні основи визначення суті фінансового посередництва в Україні, а саме – значення терміна «посередництво» тлумачним словником, терміна «фінансове посередництво» – Господарським кодексом України, законами України, іншими нормативно-правовими актами. Також у роботі порівняно визначення фінансового посередництва та фінансової послуги. Наведено визначення посередницьких послуг на ринках фінансових послуг. На основі цього визначено суті фінансового посередництва. Класифіковано фінансових посередників відповідно до їхньої діяльності, за моделлю співпраці з іншими фінансовими інститутами та за функціями, що вони виконують. Наведено особливості фінансового посередництва для різних категорій учасників фінансового ринку. Визначено переваги та недоліки інституту фінансового посередництва в Україні.

Ключові слова: фінансові посередники, банки, фінансові консультанти, класифікація фінансових посередників, функції фінансового посередника.

Бібл.: 17.

Ковалюк Андрій Олексійович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри банківського і страхового бізнесу, Львівський національний університет ім. І. Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: andriy.kovalyuk@gmail.com

УДК 336.717.8:336.01(477)

Ковалюк А. А. Особенности становления института финансового посредничества в Украине

Автором рассмотрены теоретические основы определения сущности финансового посредничества в Украине, а именно – значение термина «посредничество» толковым словарем, термина «финансовое посредничество» – Хозяйственным кодексом Украины, законами Украины, другими нормативно-правовыми актами. Также в работе сравнены определения финансов и финансовой услуги. Приведены определения посреднических услуг на рынках финансовых услуг. На основе этого определена суть финансового посредничества. Классифицированы финансовые посредники в соответствии с их деятельностью, по модели сотрудничества с другими финансовыми институтами и по функциям, которые они выполняют. Приведены особенности финансового посредничества для различных категорий участников рынка. Определены преимущества и недостатки института финансового посредничества в Украине.

Ключевые слова: финансовые посредники, банки, финансовые консультанты, классификация финансовых посредников, функции финансового посредника.

Библ.: 17.

Ковалюк Андрей Алексеевич – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры банковского и страхового бизнеса, Львовский национальный университет им. И. Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина)

E-mail: andriy.kovalyuk@gmail.com

UDC 336.717.8:336.01(477)

Kovalyuk A. O. Features of Establishing the Institution of Financial Intermediation in Ukraine

The author considers the theoretical foundations for defining the substance of financial intermediation in Ukraine, namely the meaning of the term of «intermediation» provided in the explanatory dictionary, the term of «financial intermediation» provided in the Commercial code of Ukraine, laws of Ukraine, other regulatory legal acts. Also in the publication definitions for finance and financial services are compared. Definitions of intermediation services in the markets for financial services have been presented. On the basis of the above indicated, substance of financial intermediation has been determined. Financial intermediaries have been classified in accordance with their activities, by the model of cooperation with other financial institutions, and by the functions that they perform. Features of financial intermediation for the different categories of participants in the market have been provided. The advantages and disadvantages of the institution of financial intermediation in Ukraine have been identified.

Keywords: financial intermediaries, banks, financial advisors, classification of financial intermediaries, functions of financial intermediary.

Bibl.: 17.

Kovalyuk Andriy O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Banking and Insurance Business, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: andriy.kovalyuk@gmail.com

Фінансові посередники відіграють важливу роль в економіці України, адже саме за їхньою участю забезпечується регулювання величини грошових потоків з галузей, де є їхній надлишок, у галузі,

де є їх дефіцит. Шляхом своєчасного правового регулювання функціонування окремих учасників ринку фінансового посередництва держава має забезпечувати активізацію розвитку фінансового посередництва.